

- и обходиться с другими. *Меньшиков В.М. Педагогика Эразма Роттердамского. С. 72-95.*
6. *Эразм Роттердамский. О методе обучения. Меньшиков В.М. Педагогика Эразма Роттердамского. С. 54-62.*
 7. *Эразм Роттердамский. О необходимости раннего научного воспитания детей (О раннем и достойном воспитании детей). Меньшиков В.М. Педагогика Эразма Роттердамского. С. 33-53.*
 8. *Эразм Роттердамский. Похвала глупости. М.: Худож. лит., 1983. 236 с*
 9. *Эразм Роттердамский. Разговоры запросто. М.: Худож. лит., 1969. 703 с.*
 10. *Эразм Роттердамский. Философские произведения. М.: Наука, 1986. 702 с.*

МЕНТАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПСИХОТИПУ

Наталія Чайкіна,

*кандидатка психологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри психології Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Вперше термін „менталітет” було використано представниками „нової історичної школи”, або „школи анналів” (Л.Февр і М.Блок). Під менталітетом вони розуміли колективну психологію „гарячих суспільств” на стадії цивілізації [1]. У сучасній науці більшість дослідників національний менталітет розглядають через глибинні психічні структури, що історично та соціально вкорінені у свідомості, колективній пам’яті та поведінці багатьох поколінь людей [2, 5,6, 7]. Формуючись історично і психологічно, менталітет окреслює сукупність соціально-психологічних особливостей, суму первинних детермінуючих поведінкових реакцій, комплекс яких проявляється в усіх сферах життєдіяльності даної людської спільноти. Інакше кажучи, менталітет, це певний поведінковий код того чи іншого народу.

К. Юнг [9] підкреслював, що ментальність нації, це специфічний спосіб сприйняття та тлумачення світу, який поширений в певній спільноті та виражається в її соціокультурних феноменах й визначається архетипами та стереотипами культури цієї спільноти. Модифікація архетипів та стереотипів і визначає напрямок еволюції ментальних настановлень. Адже саме ментальність, як цілісний феномен, зберігає код нації і не може змінюватися протягом життя одного-двох поколінь [3]. Ментальність не має внутрішньої диференціації на моральну, політичну та інші складові частини, тому її часто визначають як „душу нації” – те, що охоплює усі сфери життєдіяльності людини.

Три великі хвилі „європейського духу” – римський католицизм з ідеєю порядку життя і мислення, Ренесанс з ідеєю індивідуалізму та Просвітництво з культом науки – були прийняті українцями значно модифікованими, зі зміненою спрямованістю настановлень сприйняття світу – від предметності до рефлексії. Індивідуалізм з апологією експансії людини у зовнішній світ став у

українців настановленням на інтенсифікацію внутрішнього життя. Сцієнтизмнаголошував, що знання виступають не тільки фактором для підкорення навколишнього середовища, але й головним чинником, що формує й розвиває людину [6].

Провідними соціально-історичними чинниками, що зумовили менталітет українців, стали прийняття християнства на Русі (і в перспективі багатоконфесійність), тривала відсутність власної державності з козащиною, як захисницею національних інтересів та перебування під тоталітарними режимами. Тому український менталітет, в процесі свого розвитку, супроводжували, з одного боку процеси поглиблення національної єдності, а з іншого - формування відмінностей в світосприйнятті, культурно-політичному та соціально-економічному способах життя за регіональною ознакою. М.С.Грушевський [3] вважав, що українці мають західний тип ментальності, хоча він не відкидав і ролі східних впливів. Так, зі східних рис української ментальності особливо виражені: вірність традиціям, патерналізм, колективізм, ліризм, переважання почуттів над інтелектом. Особливістю менталітету українців також є ідея рівності та неприпустимості тоталітаризму влади, що періодично проявляється у активних спротах. Водночас у мирний час українці політично пасивні, схильні до примирення з негативними явищами та заниженої самооцінки.

О. Кульчицький [4] зазначав, що якщо б Галичина і Велика Україна не піклувалися б про взаємне зближення, а йшли власним шляхом, то за 20-30 років вони б створили дві різні національності на єдиній етнічній основі, як серби та хорвати. Дійсно, жителі Наддніпрянщини – це переважно люди східноєвропейської культури і свідомості, адже 10-12 поколінь українців цього регіону співіснували з росіянами в складі Російської імперії. Сучасне ж покоління зрілих галичан (40-50 років), життя дідів яких пройшли в складі Австро – Угорщини і Польщі, хоча і проживали в СРСР, але за своїм світоглядом належали до центральноєвропейської культурної традиції.

Аналіз етнопсихологічних особливостей українців дозволяє виявити й спільні риси їхньої ментальності. Так, за думкою українського культуролога і філософа Д.Чижевського[8], для розвитку української ментальності характерно „крейсування між різними берегами Духу: між порядком життя і мислення та анархією життя і мислення”. Більшість дослідників [3, 4,5, 6, 8] акцентують, що на український національний психотип також впливає „межевість” самої України. Така «межова» ситуація формувала два типи української ментальності: землеробський (поєднання зі своєю землею, родиною, бо «світ – це мій дім») та козацький – лицарсько-войовничий дух, ідеали військового братства, прагнення до вічних мандрів. Така ситуація обумовила вироблення двох стилів поведінкових реакцій українців: авантюрного та індивідуалізованого.

Екзистенціально-«межове» світосприйняття – тривале проживання на «межі» ворожого степу виробило в українців гостро емоційне переживання сьогоденності життя, пріоритет минулого над майбутнім, світоглядно-плюралістичне бачення світу у діалоговому спілкуванні з поетизованою природою та соціальним середовищем. У поєднанні з кордоцентричністю (пріоритет «серця» над «головою») світоглядні орієнтації українців можна назвати екзистенціально-кордоцентричними [3].

Індивідуалістичний код цінностей, що властивий українському народу, обумовлює мотивацію на автономність, устремління спиратися лише на власні сили, що вимагає рівності та не припускає насильства. Світоглядна мотивація рівності пояснює терпимість українців до чужої віри, мови, звичаїв. Однак, виїшовши за межі терплячості, індивідуалізм може обернутися й на анархізм.

Основним архетипом українців стає „особливе місце країни”, „наш край”, в якому відчувається єдність власної цілісності („ми-козаки”) і індивідуальності (неповторне „Я”). За професором О.Кульчицьким [4], певні „конфігурації” українського національного психотипу обумовили такі фактори:

1. Географічний – існування в степу породжувало любов до безкінечності, абсолюту.

2. Історичний – межевість ситуацій та її результати породжували авантюрні та приховані типи реакцій й моделі поведінки.

3. Соціопсихологічний – селянська структура української нації породила схильність до творіння малих форм соціальності на основі компліментарних, а не політичних ідей. Таким спільнотам властиві рефлексивні настанови, спрямованість на самопізнання на більш адекватне пізнання найближчого оточення.

4. Культуроморфологічний – пов’язаний з периферійним положенням України по відношенню до Західної Європи.

Як зазначає В. С. Ларцев [5], в сучасній Україні, на рівні національної свідомості, діють два різноспрямованих автостереотипи:

1. Гіпертрофовано-негативний, більш відомий як «комплекс меншовартості» – визнання частиною населення власної вторинності, залежності від „старшого брата” або європейської спільноти.

2. Гіпертрофовано-позитивний – провінційна віра у „велике майбутнє” українського народу на той лише підставі, що він вже настраждався і тепер заслуговує на нагороду від „Бога” чи „Історії”.

Згідно К.Г.Юнгу [9], колективне несвідоме формується з залишків та наслідків колективних переживань етногрупи, як певні неусвідомлювані реакції на специфічні умови її існування. Свій прояв ці реакції знаходять в характерних для даного народу універсальних праобразів, які підсвідомо детермінують поведінку й мислення кожної людини. Вчений назвав їх „архетипами”. Ці поведінкові архетипи виникають вже на перших етапах формування етносу і в майбутньому, з плином історичного процесу, безумовно, модифікуються. Проте, завжди зберігається певний поведінковий інваріант, що реалізується на спільній мовній, культурній та морально-етичній основі. Саме такий, прихований „поведінковий шаблон” і визначає ті різниці в поведінкових реакціях на виклики соціально-політичного середовища, які фіксуються у людей, що належать до різних культурно-національних традицій.

Тобто, можемо зазначити, що національна самосвідомість українців є більш індивідуалізованою, що виражає, перш за все, ступінь засвоєння членами національної спільноти тих або інших компонентів загальнонаціональної свідомості. Тому оптимізація психотипу українців, її якісних характеристик – один з механізмів удосконалення соціально-політичного життя в Україні.

Список використаних джерел:

1. Блок М. Апологія історії або ремесло історика / Пер. з фр. М. Марченко. Київ : Laurus, 2018. 144 с.
2. Бичко А. К. Українська ментальність. Джерела становлення: монографія. К. : Освіта України, 2014. 196 с.
3. Грушевський М.С. На порозі нової України: гадки і мрії. Київ : Друк. Акц. Т-ва «Петро Барський», 1918. 120с. (Електронна копія. Київ : НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
4. Кульчицький О. Український персоналізм: філософська й етнопсихологічна синтеза. Мюнхен, 1985.
5. Ларцев В. С. Формування української особистості : Духовно-ментальні фактори в контексті сучасності. Реж. доступу: <http://www.iai.dn.ua/u/iai/dtp/CONF/10/articles/sec1/s1a1>
6. Стражний О. Український менталітет: ілюзії - міфи - реальність. Вид. 2-е. Київ: Дух і Літера, 2017. 456 с.
7. Траверсе Т. М. Політична психологія. К. : Парламентське вид-во, 2013. 240 с.
8. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К., 1992. 230 с.
9. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме / Переклад Е. Котюк. Видавництво : Астролябія, 2018. 608 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Роман Шаравара,

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри правознавства та фінансів, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Ярослав Дарюга,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Полтавського інституту економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Інвестиційний портфель підприємства являє собою набір реальних проектів і програм, прийнятих до розгляду стосовно їх реалізації. Ключовою метою управління ним є найбільш ефективна реалізація інвестиційної стратегії підприємства на різних етапах його розвитку. Формуючи портфель, інвестор повинен знайти відповіді на наступні питання, що тісно пов'язані між собою, в рамках обраної ним інвестиційної стратегії:

- конкретні проекти, які слід прийняти підприємству;
- загальний обсяг капітальних вкладень, який необхідно передбачити в інвестиційному плані її бюджеті;
- джерела фінансування інвестиційного портфелю підприємства.

Проблема не зводиться до простого рішення того, які види капітальних витрат фінансувати з наявних джерел коштів, оскільки обсяг